

Europos Taryba

Europos žmogaus
teisių konvencija

TEISĖS IR LAISVĖS PRAKTIKOJE

Mokomoji medžiaga

Mokymo pagalba **mokytojams**

„Manau, kad neįprastai sudėtinga yra žmogaus teisių sampratai suteikti aiškią ir apibrėžtą formą. Mano manymu, pagrindinė čia slypinti idėja yra pilietinė visuomenė. [...] Tiesą sakant, pilietinė visuomenė – tai pilietis, dalyvaujantis visuomenės gyvenime, žinantis savo teises, ir toks, kuris žino, kaip už jas kovoti.“

Bronisław Geremek, Europos Taryba, 2007*

Kai iškyla žmogaus teisių klausimas, nuolat turime būti budrūs, nes jos gali būti labai greitai apribotos kaip ir Europoje, taip ir kitose vietovėse. Žmogaus teisės – tai tema, aktuali kiekvienam iš mūsų, o ypač jauniems žmonėms; mokytojų vaidmuo yra labai reikšmingas, kadangi jie nuolat turi padėti mokiniamis įsisąmoninti šį faktą. Jeigu jauni žmonės turi kurti visuomenę, grindžiamą pagarba žmogaus teisėms, jie privalo žinoti mechanizmus, kuriuos naudojant šios teisės tampa reikšmingos, o ypač turi būti susipažinę su sutartimi, pagal kurią valstybės, priklausančios Europos Tarybai, privalo nepažeisti pagrindinių teisių ir laisvių: **Europos žmogaus teisių konvencija**.

Ši medžiaga, padalyta į teorinę ir praktinę dalis, yra neįkainojama pagalba mokytojui, skatinančiam mokinių jautrumą žmogaus teisių klausimu.

„Teorinėje“ dalyje aprašoma supaprastinta Konvencija ir pateikiama informacija apie tai, kaip veikia Europos Žmogaus Teisių Teismas. Be to, aiškinama, kuo užsiima Europos Taryba. Kiekvienas iš devynių lapų, kuriuose dėmesys yra sutelktas į konkrečius Konvencijos straipsnius, buvo sudarytas taip, kad skatintų mokinius apmąstyti teises, kurios turėtų būti garantuojamos ir ginamos kiekvienoje demokratinėje visuomenėje.

„Praktinėje“ dalyje išdėstyti įvairūs uždaviniai, susiję su žmogaus teisėmis, reikalaujantys analizės, savarankiško darbo ir diskusijų. Įvairūs supaprastinti tikrų įvykių aprašai buvo parengti taip, kad mokiniai galėtų suprasti teises problemas ir suvokti, kaip veikia Teismas.

Pridėta pagalbinė mokslinė medžiaga leis jaunimui (su mokytojų pagalba) geriau įsisavinti praktines žinias apie žmogaus teises ir pagrindines laisves Europoje.

* Bronisław Geremek, *Europos Tarybos vaidmuo vienijant kontinentą*, Europos Taryba, Strasbūras, 2007 m. vasario 21 d. Galima rasti www.ena.lu

Informacija apie EŽTK

- 1 Žmogaus teisės pačioje Europos Tarybos širdyje
- 2 Europos konvencija ir Europos Žmogaus Teisių Teismas
- 3 Kaip veikia Teismas
- 4 Bylos nagrinėjimas
- 5 Supaprastinta EŽTK versija

6 2. ir 3. straipsniai

7 4. ir 5. straipsniai

8 8. ir 9. straipsniai

9 10. ir 11. straipsniai

10 14. straipsnis

Praktinės užduotys

1 EŽTK mano šalyje

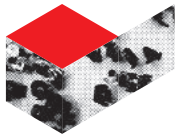
2 Bylų analizė

3 Bylų analizė

4 Bylų analizė

5 Testas

6 Priedas

Žmogaus teisės pačioje
Europos Tarybos širdyje

Europos Taryba: unikali organizacija

Pagrindiniai Europos Tarybos uždaviniai:

- ◆ ginti žmogaus teises, pliuralistinę demokratiją ir teisėtumą
- ◆ remti Europos tapatybę ir kultūros įvairovę bei skatinti jų vystymąsi
- ◆ ieškoti sprendimų problemoms, su kuriomis susiduria Europos visuomenė, tokioms kaip: mažumų diskriminacija, ksenofobija, netolerancija, bioetika ir klonavimas, terorizmas, prekyba žmonėmis, organizuotas nusikaltamumas ir korupcija, elektroniniai nusikaltimai, smurtas prieš vaikus
- ◆ padėti įtvirtinti demokratinį stabilumą remiant politines, teises ir konstitucines reformas Europoje

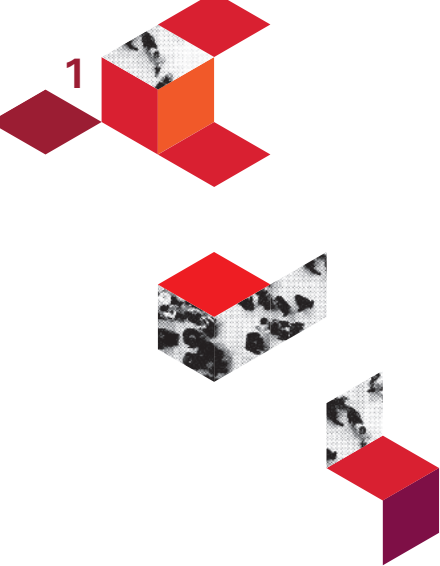
Išvardytus uždavinius realizuoti Europos Tarybai padeda šios institucijos:

- ◆ **Europos Tarybos Ministrų komitetas:** sprendimus priimanči institucija, susidedanti iš visų valstybių narių užsienio reikalų ministrų arba jų nuolatinių diplomatinį atstovų Strasbūre
- ◆ **Parlamentinė asamblėja:** patariamoji institucija, kurios narius skiria nacionaliniai parlamentai. Susideda iš 318 narių ir 318 jų pavaduotojų
- ◆ **Europos vietų ir regionų valdžių kongresas:** patariamoji institucija, atstovaujanti vietinėms ir regioninėms valdžioms

- ◆ **Europos Žmogaus Teisių Teismas:** teisminė institucija, garantuojanti teisių, išvardytų Europos žmogaus teisių konvencijoje, laikymąsi kiekvienam, kuris priklauso jo jurisdikcijai
- ◆ **Žmogaus teisių komisaras:** nepriklausomas pareigūnas, kurio užduotis – skleisti žinias ir mokyti apie žmogaus teises valstybėse narėse
- ◆ **Tarptautinių nevyriausybinių organizacijų konferencija:** Europos Taryba atvira dialogui su daugiau kaip 400 tarptautinių nevyriausybinių organizacijų (NVO), kurioms suteikė dalyvių statusą
- ◆ **Generalinis sekretorius:** renkamas parlamentinės asamblėjos penkerių metų kadencijai, vadovauja organizacijai, atsako už Europos Tarybos veiklos strateginį planavimą bei biudžeto vykdymą ir vadovauja kasdieniam organizacijos ir sekretoriato darbui
- ◆ **Sekretoriatas:** daugiau kaip 2 000 darbuotojų iš visų 47 valstybių narių dirba Tarybos buveinėje Strasbūre (Prancūzija) arba kituose biuruose Europoje.

www.coe.int

Didesnė Europa

Nuo Reikjaviko iki Vladivostoko

Įkurta 1949 m. dešimties valstybių, Europos Taryba yra tarptautinė organizacija, įsikūrusi Strasbūre (Prancūzija).

Šiandien turi 47 valstybes nares, atstovaujančias 800 milijonų žmonių.

Narės steigėjos (1949 m. gegužės 5 d.)

- Belgija
- Danija
- Prancūzija
- Airija
- Italija
- Liuksemburgas
- Norvegija
- Nyderlandų Karalystė
- Jungtinė Karalystė
- Švedija

Kitos valstybės narės (pagal įstojimo metus)

- Graikija (1949)
- Turkija (1949)
- Islandija (1950)
- Vokietija (1950)
- Austrija (1956)
- Kipras (1961)
- Šveicarija (1963)
- Malta (1965)
- Portugalija (1976)
- Ispanija (1977)
- Lichtenšteinas (1978)
- San Marinas (1988)
- Suomija (1989)
- Vengrija (1990)
- Lenkija (1991)
- Bulgarija (1992)
- Estija (1993)
- Lietuva (1993)
- Slovėnija (1993)
- Čekijos Respublika (1993)
- Slovakija (1993)
- Rumunija (1993)
- Andora (1994)
- Latvija (1995)
- Albanija (1995)
- Moldova (1995)
- Buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija (1995)
- Ukraina (1995)
- Rusijos Federacija (1996)
- Kroatija (1996)
- Gruzija (1999)
- Armėnija (2001)
- Azerbaidžanas (2001)
- Bosnija ir Hercegovina (2002)
- Serbija (2003)
- Monakas (2004)
- Juodkalnija (2007)

Ar žinai, kad...?

Europos žmogaus teisių konvencija tiesiogiai remiasi Visuotine žmogaus teisių deklaracija, priimta Jungtinių Tautų Generalinės asamblėjos 1948 m.

Kas yra EŽTK?

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių garantija

Europos žmogaus teisių konvencija (EŽTK) – tai **tarptautinė sutartis**, kuri buvo pasirašyta 1950 m., o įsigaliojo 1953 m. Tai pirmoji Europos Tarybos konvencija, kuri sprendė klausimus, susijusius su žmogaus teisių apsauga. Kiekviena valstybė turi ją ratifikuoti, norėdama įstoti į šią Organizaciją.

Nuo 1950 m. buvo įvedama daug Konvencijos pakeitimų, o ji pati lėmė daugelio kitų Europos Tarybos konvencijų atsiradimą. EŽTK susideda iš daugelio straipsnių, nuolat papildomų protokolais, pridedančiais vis naujų teisių. Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika daro Konvenciją „gyvu dokumentu“, sugebančiu prisitaikyti prie mūsų visuomenėse vykstančių pokyčių.

Konvencija gina teisę į:

- ◆ gyvybę, laisvę ir saugumą
- ◆ privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą
- ◆ saviraiškos laisvę
- ◆ minties, sąžinės ir religijos laisvę
- ◆ atkvią ir pasyvią rinkimų teisę
- ◆ teisingą bylos nagrinėjimą
- ◆ nuosavybę ir privačios nuosavybės pagarbą

Draudžia:

- ◆ kankinimus, nežmonišką ar žeminantį orumą elgesį arba tokiu būdu bausti
- ◆ vergiją ir priverčiamąjį darbą
- ◆ neteisėtą laisvės atėmimą
- ◆ diskriminaciją naudojantis teisėmis ir laisvėmis, pripažintomis šios Konvencijos
- ◆ išsiųsti asmenį iš valstybės, kurios pilietis jis yra, ir atimti teisę atvykti į tą valstybę, kurios pilietis jis yra
- ◆ mirties bausmę
- ◆ kolektyviai išsiųsti užsieniečius

Tarptautinė sutartis

Valstybių susitarimas, sudaromas siekiant pasiekti apibrėžtas teises pasekmes jų tarpusavio santykiuose.

Konvencija

Konvencija – tai teisinė sutartis, sudaryta tarp dviejų ar daugiau valstybių. Valstybės, norėdamos įstoti į Europos Tarybą, pirmiausia pasirašo konvenciją, siekdamos parodyti, kad išreiškia norą prisitaikyti prie joje įtvirtintų nuostatų, o vėliau, kai yra tikros, kad sugebės jų laikytis, gali ją ratifikuoti, t. y. įsipareigoti vadovautis jos vertybėmis ir nurodymais.

Konvencijos protokolai

Konvencijos protokolai – tai tekstas, kuris prideda prie Konvencijos vieną ar daugiau saugomų teisių arba įveda pakeitimų į kai kurias jos nuostatas. Protokolai, kurie prideda naujų teisių prie Konvencijos, privalomi tik toms šalims, kurios juos pasirašė ir ratifikavo. EŽTK turi 14 papildomų protokolų.

www.human-rights-convention.org

Ar žinai, kad ...?

Europa nėra vienintelis žemynas, kuris turi teismą, ginantį žmogaus teises. Be EŽTT, yra dar du tokie teismai: Amerikos šalių žmogaus teisių teismas ir Afrikos žmogaus ir tautų teisių teismas. 2008 m., per 60-ties metų Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos paskelbimo minėjimą, šių trijų teismų atstovai susitiko per seminarą Strasbūre. Savo kalboje Žanas Polis Kosta (Jean-Paul Costa), Europos Žmogaus Teisių Teismo pirmininkas, pasakė: „Nejaugi yra geresnis būdas parodyti žmogaus teisių visuotinumą?“

Europos Žmogaus Teisių Teismo vaidmuo

Demokratijos ir teisėtumo garantija

Įkurtas 1959 m., Europos Žmogaus Teisių Teismas, kurio buveinė yra Strasbūre (Prancūzija), yra teisminė institucija, užtikrinanti Europos žmogaus teisių konvencijoje saugomų teisių laikymąsi visose valstybėse, kurios priklauso jo jurisdikcijai ir yra ratifikavusios šią Konvenciją.

Teisėjų skaičius Teisme yra toks pat, kaip ir valstybių, šios Konvencijos Šalių. Teisėjai yra visiškai nepriklausomi, neatstovauja savo valstybių ir yra renkami Europos Tarybos parlamentinės asamblėjos.

Per 50 savo egzistavimo metų Teismas priėmė daugiau kaip 10 000 **sprendimų**. Šie sprendimai yra privalomi valstybėms, kurios ratifikavo Konvenciją, ir įpareigoja jas pašalinti pažeidimus, apie kuriuos pranešė pareiškėjas, bei įvesti (prižiūrint Ministrų komitetui) pakeitimus teisėkūroje ir taikomoje praktikoje. Teismo sprendimai padeda Konvencijai, kaip nuolat atnaujinamam dokumentui, įveikti naujus iššūkius bei yra priemonė stiprinti teisėtumą ir demokratiją Europoje.

Dėl akivaizdaus **bylų** skaičiaus padidėjimo šiuo metu įvedama reformų, kurių tikslas – užtikrinti Teismo veiksmingumą. Svarbiausia jų buvo inicijuota 2010 m. birželio mėn.

Sprendimas

Sprendimą Europos Žmogaus Teisių Teismas priima išnagrinėjęs skundą iš esmės. Negalima jo painioti su...

... Nutarimu

Teismas nutarimu sprendžia dėl skundo priimtimumo. Teismas patikrina, ar skundas atitinka formalius reikalavimus.

Pareiškimas arba byla

Ginčas, kurį Teismas turi išspręsti.

Skundai

Priežastis, dėl kurios pateikiamas pareiškimas į Teismą. Skundas sprendžiamas, kai Teismas pradeda nagrinėti pareiškimą iš esmės (prieš tai nustatęs, kad šis atitinka formalius priimtimumo kriterijus).

Nepriimtumas

Pareiškimas, kuris yra nepagrįstas arba nepakankamai argumentuotas, pripažinamas nepriimtiniu ir yra atmestas.

Ar žinai, kad...?

Pareiškėjai neturi pareigos pateikti skundą, parašytą viena iš dviejų oficialiųjų Teismo kalbų (anglų ir prancūzų). Pareiškėjas gali jį pateikti parašytą bet kuria iš ratifikavusių Konvenciją valstybių oficialiaja kalba. Bylos nagrinėjamos Žmogaus teisių rūmuose Strasbūre. Svarstymas yra viešas, jei kolegijos arba Didžiosios kolegijos pirmininkas nenusprendžia kitaip.

Pareiškimo pateikimas

Sąlygos, kurias reikia atitikti

Kas gali kreiptis į Teismą?

Skundas gali būti pateikiamas Teismui tiesiogiai asmenų arba valstybių, kurie mano, kad jų teisės buvo pažeistos. Konvencija skiria dvi **skundų rūšis**:

- ♦ individualios peticijos, pateikiamos fizinių asmenų, asmenų grupės, nevyriausybinų organizacijų (NVO) prieš vieną ar kelias valstybes;
- ♦ tarpvalstybiniai skundai, pateikiami vienos valstybės prieš kitą valstybę.

Nuo Teismo įkūrimo beveik visi skundai buvo pateikti fizinių asmenų.

Formalūs reikalavimai

Pirmiausia Teismas turi nustatyti, ar skundas yra **priimtinas**. Jis turi atitikti sąlygas, kurias apibrėžia Konvencija. Pavyzdžiui, pareiškėjai privalo įrodyti, kad buvo panaudotos „visos valstybės vidaus teisinės gynybos priemonės“ (tai reiškia, kad nacionalinis aukščiausiasis teismas atmetė jų reikalavimą) ir nuo galutinio sprendimo nacionaliniame teisme priėmimo praėjo ne daugiau kaip šeši mėnesiai.

Skundas / peticija

Konvencija skiria dvi skundų rūšis: individualias peticijas (pateikiamas fizinių asmenų, asmenų grupės, įmonės ar NVO) ir tarpvalstybinius skundus (pateikiamus vienos valstybės prieš kitą).

Priimtinumumas

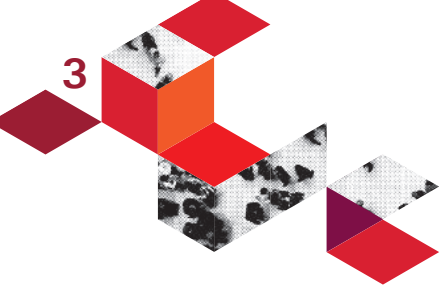
Skundas turi atitikti keliamus reikalavimus (pavyzdžiui, turi būti panaudotos visos valstybės vidaus teisinės gynybos priemonės, skundas turi būti pateiktas ne vėliau kaip per 6 mėnesius po galutinio sprendimo nacionalinėje institucijoje priėmimo ir turi būti susijęs su teisės, saugomos EŽTK, pažeidimu), priešingu atveju Teismas priima nutartį dėl nepriimtimumo ir atmeta skundą.

Taikus susitarimas

Susitarimas tarp ginčo šalių, kuriuo baigiasi bylos nagrinėjimas, jei Teismas nuspręs, kad žmogaus teisių klausimas nėra pakankamas pagrindas konkrečiu atveju tam, kad būtų tęsiamas nagrinėjimas. Jei pareiškėjas ir valstybė sutinka su tokia bylos baigtimi, dažniausiai valstybė moka pareiškėjui tam tikrą pinigų sumą.

Ar žinai, kad...?

Teisėjai yra renkami Europos Tarybos parlamentinės asamblėjos iš trijų kandidatų sąrašo, siūlomo kiekvienos valstybės narės. Teisėjai yra renkami vienai kadencijai, kuri trunka devynerius metus.

Teismo Didžioji kolegija

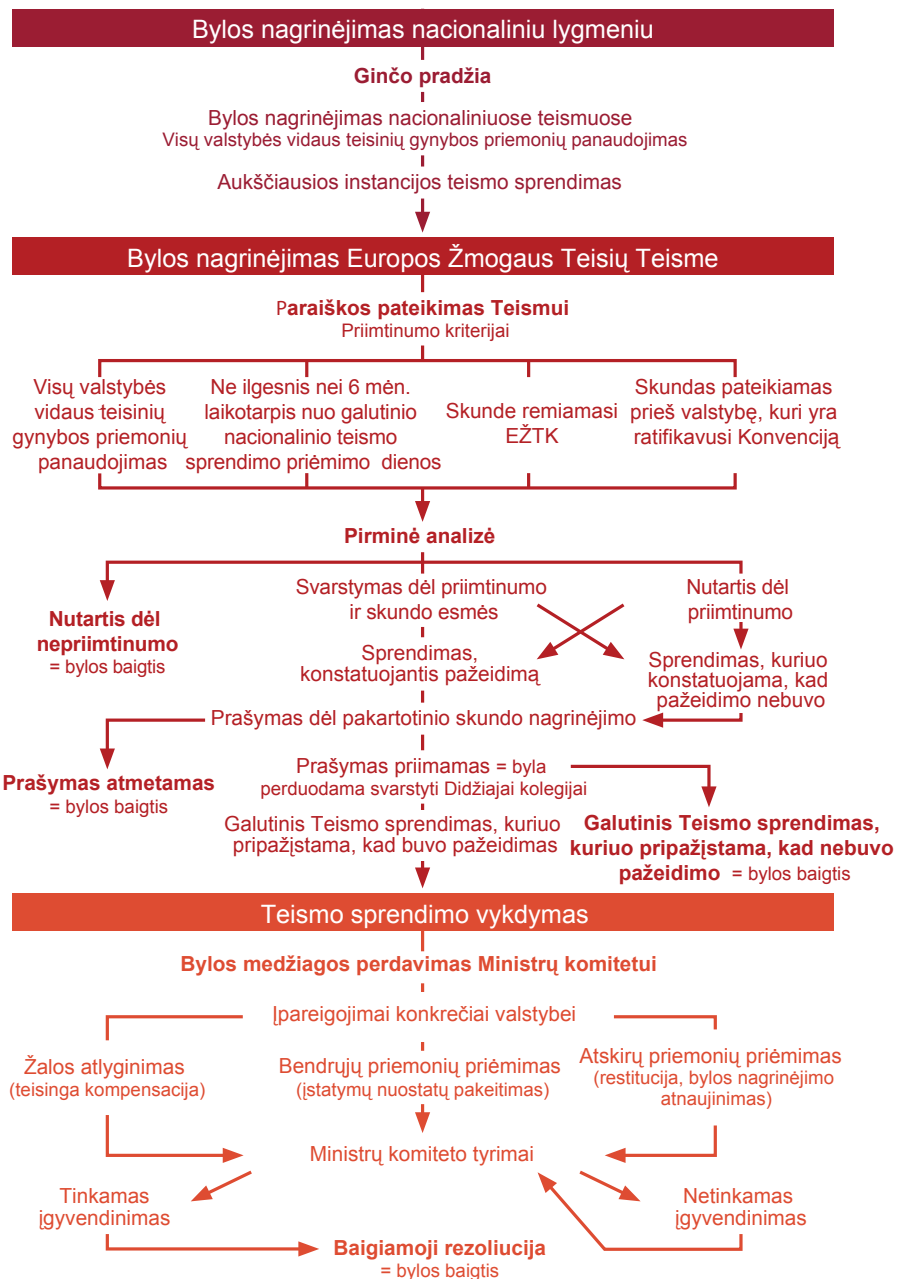
Didesnės sudėties Teismo kolegija, priimanči sprendimus, susidedanti iš 17 Teismo teisėjų. Didžioji kolegija gali spręsti dėl skundo priimtumo, jai gali būti perduodamos bylos, kurios kelia sudėtingą Konvencijos aiškinimo klausimą.

Teisingas žalos atlyginimas – materialios ir nematerialios žalos atlyginimas

Jei Teismas nuspręs, kad valstybė pažeidė Konvencijos nuostatas arba pareiškėjas patyrė žalą, gali priteisti jam teisingą žalos atlyginimą, t. y. tam tikrą pinigų sumą kaip kompensaciją už patirtą žalą. Tai gali būti tiek materialios (nuosavybės arba pajamų šaltinio netekimas), tiek nematerialios (kančios, orumo įžeidimas ir t. t.) žalos atlyginimas.

Skundo cirkuliacija

Procedūrų schema

Ar žinai, kad...?

Teismo sprendimo įgyvendinimas yra iki tol prižiūrimas Ministrų komiteto, kol nėra pasiekiami norimų rezultatų. Ministrų komitetas aktyviai dalyvauja ieškant sprendimų, siūlo savo pagalbą arba, jeigu tai yra būtina, daro spaudimą valstybei. Kai Komitetas nusprendžia, kad Teismo sprendimas buvo visiškai įvykdytas, tada viešai priima „Baigiamąją rezoliuciją“, kurioje detaliai apibrėžiami veiksmai, kurių buvo imtasi.

Teismo sprendimai yra privalomi: jei buvo nustatytas pažeidimas, konkreči valstybė yra įpareigota įgyvendinti sprendimą imdamasi užtikrinimo veiksmų, kad daugiau panašių pažeidimų nebūtų, bei pašalindama aukos jaučiamas pasekmes. Teismas taip pat gali priteisti iš valstybės tam tikrą pinigų sumą, kuri turi būti išmokėta pareiškėjui, „teisingą žalos atlyginimą“, kaip kompensaciją už patirtus nuostolius ar išgyvenimus. Kartais kitos priemonės taip pat yra būtinos, pavyzdžiui, pareiškėjo paleidimas į laisvę, jei jis yra sulaikytas, leidimas jam bendrauti su vaikais, leidimo gyventi išdavimas ir pan.

Institucija, kuri yra atsakinga už Teismo sprendimų įgyvendinimo stebėjimą, – Europos Tarybos Ministrų komitetas: jis padeda apibrėždamas būtinus veiksmus, kurių reikia imtis įgyvendinant Teismo nurodymus, bei ieško sprendimų tais atvejais, jei yra sudėtinga tokių veiksmų imtis. Be to, jis vertina veiksmų, kurių buvo imtasi, efektyvumą pareiškėjo bei kitų asmenų, kurie galėtų patekti į panašią situaciją, atžvilgiu.

Bendro pobūdžio veiksmų, kurių ėmėsi valstybės, vykdydamos Teismo sprendimus, pavyzdžiai:

- ◆ Austrijoje panaikintas televizijos monopolis
- ◆ Belgijoje įvesti įstatymų dėl benamių pakeitimai ir imtasi veiksmų siekiant uždrausti vaikų, gimusių nesusituokusiems tėvams, diskriminaciją
- ◆ Bulgarijoje sukurta alternatyva privalomai karo tarnybai asmenims, kurie negalėjo joje dalyvauti dėl asmeninių įsitikinimų
- ◆ Kroatijoje įvesta efektyvi teisinė priemonė, dėl kurios per ilgi teismo procesai tapo gerokai trumpesni
- ◆ Čekijoje visiškai pakeista bankroto teisė
- ◆ Danijoje išplėsta teisė būti atleistam nuo prievolės priklausyti profesinei sąjungai
- ◆ Suomijoje priimti įstatymo dėl vaikų globos ir teisės juos lankyti pakeitimai

Kas atsitinka, kai Teismas priima sprendimą? Sprendimų įgyvendinimas ir jų įtaka

- ◆ Prancūzijoje, Ispanijoje ir Jungtinėje Karalystėje buvo priimti teisės aktai dėl telefoninių pokalbių pasiklausymo
- ◆ Vokietijoje žymiesiems asmenims pripažinta didesnė laisvė sprendžiant dėl privačių nuotraukų viešinimo
- ◆ Graikijoje pagerėjo kitataučių, laukiančių deportacijos, sulaikymo sąlygos
- ◆ Vengrijoje įvestos aiškesnės normos dėl sprendimo pratęsti areštą prieš teisminį nagrinėjimą priėmimo
- ◆ Airijoje panaikinta bausmė už homoseksualius sanktykius
- ◆ Italijoje gynėjams įvesta pareiga atvykti į bylos nagrinėjimą kasaciniame teisme
- ◆ Latvijoje panaikinti kalbos testai, diskriminuojantys kandidatus, dalyvaujančius rinkimuose
- ◆ Moldovoje pripažinta tikėjimo laisvė
- ◆ Olandijoje pakeisti įstatymai, reglamentuojantys asmenų, turinčių psichikos sutrikimų, priverstinės hospitalizacijos sąlygas
- ◆ Lenkijoje įvesta efektyvi nuostolių atlyginimo sistema asmenims, kurių turtas po Antrojo pasaulinio karo buvo konfiskuotas
- ◆ Rumunijoje panaikintos nuostatos, leidžiančios pakeisti galutinį teismo sprendimą
- ◆ Rusijoje pagerėjo visuomeninės pagalbos teikimas Černobylio aukoms
- ◆ Slovakijoje įvesti įstatymo dėl vaikų perdavimo pakaitinėms šeimoms pakeitimai
- ◆ Slovėnijoje imtasi veiksmų, kad policijai būtų uždrausta netinkamai elgtis su žmonėmis
- ◆ Švedijoje įvesti viešųjų teismo procesų nuostatų pakeitimai
- ◆ Šveicarijoje peržiūrėta teismų sistema ir baudžiamosios procedūros
- ◆ Turkijoje panaikinta karinių teisėjų pareigybė krašto saugumo teismuose
- ◆ Ukrainoje pakeisti teisės aktai, reglamentuojantys procesą dėl šmeižto
- ◆ Jungtinėje Karalystėje uždrausta taikyti kūno bausmes mokyklose

Atskirų veiksmų, kurių ėmėsi valstybės, vykdydamos Teismo sprendimus, pavyzdžiai:

- ◆ Azerbaidžane neteisėtai atleistas pareiškėjas buvo grąžintas į darbą
- ◆ Bosnijoje ir Hercegovinoje pareiškėjai grąžintos jos santaupos
- ◆ Bulgarijoje prokuroras paprašė atnaujinti baudžiamąjį procesą, kuris buvo pripažintas neteisėtu
- ◆ Kroatijoje valdžia grąžino pareiškėjui pasą, kurį buvo užlaikiusi
- ◆ Kipre pareiškėjui leista balsuoti
- ◆ Čekijoje pareiškėjui pripažinta pensija, kurios mokėjimas prieš tai buvo sustabdytas
- ◆ Suomijoje tėvams leista suteikti savo vaikui jų išrinktą vardą, kurio valdžia nenorėjo įregistruoti
- ◆ Gruzijoje savavališkai sulaikytas pareiškėjas paleistas į laisvę
- ◆ Vokietijoje motinos palikto nesantuokinio vaiko tėvui pripažinta teisė juo rūpintis
- ◆ Graikijoje pareiškėjams leista atidaryti mokyklą
- ◆ Vengrijoje vienam istorikui leista susipažinti su įslaptintais dokumentais
- ◆ Latvijoje pareiškėjas, kalinamas netinkamomis jo amžiui (84 metų amžiaus) sąlygomis, buvo paleistas į laisvę
- ◆ Lietuvoje pašalinti duomenys apie pareiškėją iš užsieniečių, kuriems uždrausta gyventi šioje valstybėje, sąrašo
- ◆ Moldovoje pripažinta ir užregistruota bažnyčia
- ◆ Juodkalnijoje asmuo, neteisėtai apsigyvenęs pareiškėjo namuose, buvo iškeldintas
- ◆ Lenkijoje panaikintas užrašas, liudijantis apie pareiškėjo nuteisimą už šmeižtą
- ◆ Portugalijoje pakartotinai leista tėvui matytis su sūnumi
- ◆ Rumunijoje leista buvusiems nacionalizuoto nekilnojamojo turto savininkams atkurti jų nuosavybę arba gauti už ją kompensaciją
- ◆ Rusijoje pareiškėjui suteikta pilietybė
- ◆ Slovakijoje pareiškėjui leista ginčyti tėvystės nustatymo testo rezultatus
- ◆ Šveicarijoje motinos paimto ir Mozambike slepiamo vaiko tėvui leista jį surasti
- ◆ Turkijoje nebeliko politinės veiklos draudimo, kuris buvo nustatytas panaikintų politinių partijų nariams
- ◆ Jungtinėje Karalystėje pripažinta, kad pareiškėjas buvo cheminių testų, atliktų jo karinės tarnybos metu, auka, ir dėl to jam buvo pailgintas pensijos mokėjimas

Europos žmogaus teisių konvencija

*Išrinktų straipsnių ir protokolų supaprastinta versija**

Preambulės santrauka

Europos Tarybos narių vyriausybės siekia taikos ir didesnės vienybės, paremtos pagarba žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms.

Jų sukurta Konvencija – tai pirmas žingsnis užtikrinant teises, paskelbtas Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje.

◆ 1. straipsnis. Pareiga gerbti žmogaus teises

Susitarančios valstybės privalo kiekvienam užtikrinti Konvencijoje apibrėžtas teises.

◆ 2. straipsnis. Teisė į gyvybę

Kiekvienas asmuo turi teisę į gyvybę.

◆ 3. straipsnis. Kankinimo uždraudimas

Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ir žeminantį orumą elgesį, arba tokiu būdu būti žeminamas.

◆ 4. straipsnis. Vergijos ir priverčiamojo darbo draudimas

Niekas negali būti laikomas vergijoje ar nelaisvėje. Niekas negali būti verčiamas dirbti priverčiamąjį ar privalomąjį darbą.

◆ 5. straipsnis. Teisė į laisvę ir saugumą

Kiekvienas turi teisę į asmeninę laisvę ir saugumą. Jeigu žmogus areštuojamas, jis privalo žinoti sulaikymo priežastį.

Kiekvienas sulaikytasis ar suimtasis turi būti kuo skubiau pristatytas teisėjui bylos nagrinėjimui per kuo trumpiausią laiką arba būti paleistas iki proceso pradžios.

◆ 6. straipsnis. Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą

Kiekvienas turi teisę į sąžiningą bylos nagrinėjimą nepriklausomame ir nešališkame teisme.

Kiekvienas asmuo, įtariamas padaręs nusikaltimą, laikomas nekaltu, kol neįrodoma jo kaltė. Jis turi teisę į advokatą, jei neturi pakankamai lėšų, jam skiriama nemokama advokato pagalba.

◆ 7. straipsnis. Nėra bausmės be įstatymo

Niekas negali būti nuteistas už veiksmus ar neveikimą, kurie jų padarymo metu nebuvo laikomi nusikaltimais.

◆ 8. straipsnis. Teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą

Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.

◆ 9. straipsnis. Minties, sąžinės ir religijos laisvė

Kiekvienas turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę. Kiekvienas turi laisvę keisti savo religiją ar tikėjimą, taip pat laisvę išpažinti ir skelbti savo religiją ar tikėjimą viešai ar privačiai.

◆ 10. straipsnis. Saviraiškos laisvė

Kiekvienas turi teisę į atsakingą saviraiškos laisvę. Ši teisė apima laisvę turėti savo nuomonę, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas, taip pat spaudos laisvę.

◆ **11. straipsnis. Susirinkimų ir asociacijos laisvė**

Kiekvienas turi teisę į taikių susirinkimų laisvę, taip pat laisvę jungtis į asociacijas, įskaitant teisę steigti ir stoti į profesines sąjungas.

◆ **12. straipsnis. Teisė į santuoką**

Kiekvienas turi teisę sudaryti santuoką ir sukurti šeimą.

◆ **13. straipsnis. Teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę**

Kiekvienas, kurio teisės ir laisvės yra pažeistos, turi teisę pasinaudoti veiksminga teisinės gynybos priemone, kreipdamasis į teismą ar kitą valstybės instituciją.

◆ **14. straipsnis. Diskriminacijos uždraudimas**

Kiekvienas, nepriklausomai nuo jo lyties, rasės, odos spalvos, kalbos, religijos, politinių ar kitokių pažiūrų, tautinės ar socialinės kilmės, priklausymo tautinei mažumai, gali naudotis Konvencijoje pripažintomis teisėmis.

◆ **19.–51. straipsniai**

Šiuose straipsniuose aiškinama, kaip veikia Europos Žmogaus Teisių Teismas.

◆ **34. straipsnis. Individualios peticijos**

Jeigu valstybėje narėje buvo pažeistos Konvencijos saugomos teisės, tai pirmiausia asmuo turi kreiptis į atitinkamas valstybės institucijas. Jei neatsiras norimų pasekmių, galima kreiptis tiesiogiai į Europos Žmogaus Teisių Teismą Strasbūre.

◆ **52. straipsnis. Generalinio sekretoriaus paklausimai**

Europos Tarybos generalinio sekretoriaus prašymu valstybė turi pateikti paaiškinimus dėl to, kaip jos įstatymai užtikrina veiksmingą visų Konvencijos nuostatų įgyvendinimą.

Konvencijos protokolai

◆ **1-ojo protokolo 1. straipsnis. Nuosavybės apsauga**

Kiekvienas asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe.

◆ **1-ojo protokolo 2. straipsnis. Teisė į mokslą**

Niekam neturi būti atimta teisė į mokslą.

◆ **1-ojo protokolo 3. straipsnis. Teisė į laisvus rinkimus**

Kiekvienas turi teisę dalyvauti valdžios rinkimuose slaptu balsavimo būdu.

◆ **4-ojo protokolo 2. straipsnis. Judėjimo laisvė**

Kiekvienas asmuo, teisėtai esantis valstybės teritorijoje, turi teisę joje laisvai judėti ir laisvę pasirinkti gyvenamąją vietą.

◆ **6-ojo protokolo 1. straipsnis. Mirties bausmės panaikinimas**

Mirties bausmė panaikinama.

◆ **7-ojo protokolo 2. straipsnis. Teisė sprendimus baudžiamosiose bylose apskųsti antrosios instancijos teismui**

Kiekvienas asmuo, teismo nuteistas už nusikaltimą, turi teisę reikalauti, kad jo apkaltinamąjį nuosprendį ar bausmę peržiūrėtų aukštesnė teisminė instancija.

◆ **7-ojo protokolo 3. straipsnis. Žalos atlyginimas dėl klaidingo nuosprendžio**

Jeigu asmuo galutiniu nuosprendžiu nuteisiamas už nusikaltimą, o vėliau nuosprendis panaikinamas arba asmuo išteisinamas dėl to, kad koks nors naujas ar naujai paaiškėjęs faktas neginčijamai rodo, kad teismas padarė klaidą, tai asmuo, atlikęs bausmę pagal šį nuosprendį, turi teisę į kompensacinę išmoką.

◆ **12-ojo protokolo 1. straipsnis. Bendras diskriminacijos draudimas**

Viešojo valdžia negali nieko diskriminuoti dėl odos spalvos, lyties, kalbos, politinių ar religinių įsitikinimų arba kilmės. Lietuva nėra ratifikavusi šio protokolo.

www.human-rights-convention.org

* Šį dokumentą parengė Europos Tarybos Komunikacijos direktoratas, bendradarbiaudamas su Europos Tarybos spaudos ir viešųjų ryšių skyriumi, informacijos skyriumi bei Žmogaus teisių ir teisės reikalų generalinio direktorato leidėju. Supaprastinta Europos žmogaus teisių konvencija yra skirta tik mokymo tikslams, ji remiasi supaprastinta Visuotine žmogaus teisių deklaracijos versija, kurią parengė „Amnesty International“ ir kiti. Vieninteliai Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos bei jos protokolų teisiškai autentiški tekstai yra parengti anglų ir prancūzų kalbomis.

2. straipsnis gina kiekvieno žmogaus teisę į gyvybę.

Tai yra viena svarbiausių teisių Europos žmogaus teisių konvencijoje, nes be teisės į gyvybę neįmanoma naudotis kitomis Konvencijos garantuojamomis teisėmis.

2. straipsnis numato šias valstybės pareigas:

- ◆ pareigą tyčia neatimti niekieno gyvybės
- ◆ pareigą imtis veiksmų siekiant apsaugoti žmogaus gyvybę. Valstybė turi priimti įstatymus ir baudžiamąsias sankcijas, kad žmonės būtų atgrasinti nuo kitų skriaudimo ir kad įvykus mirčiai būtų užtikrinti išsamūs tyrimai

2. straipsnis:

Kiekvienas asmuo turi teisę į gyvybę.

Teisė į gyvybę

PRAKTIKOJE teisė į gyvybę apima...

... **kalinių apsaugą**: valstybės turi imtis veiksmų, būtinų siekiant apsaugoti asmenų, laikomų įkaliniuose įstaigose, gyvybę.

2006 m. Teismas pripažino 2. straipsnio pažeidimą byloje *Renolde prieš Prancūziją*. Hélène Renolde apskundė Prancūzijos valdžią dėl nesimtų būtinų priemonių siekiant apsaugoti jos brolio gyvybę, kuris pasikorė Bois-d'Arcy kalėjimo kameroje 2000 m. liepos mėn., kur buvo laikinai sulaikytas. Teismas pažymėjo, kad kaliniai, turintys rimtų psichikos sutrikimų ar linkę į savižudybę, turi teisę reikalauti specialių, pritaikytų jų sveikatos būklei, priemonių.

... **apsaugą nuo pavojų, kylančių iš aplinkos**: valstybės yra įpareigtos imtis priemonių siekiant apsaugoti žmonių sveikatą ir užkirsti kelią grėsmėms, kylančioms iš aplinkos.

2008 m. Teismas pripažino 2. straipsnio pažeidimą byloje *Budayeva ir kt. prieš Rusiją*. 6 pareiškėjai – įsikūrusio kalnuotame regione Elbruso papėdėje Kabardos-Balkarijoje (Rusija) Tyrnyauzo miesto gyventojai, kur nuo 1937 m. kasmet buvo pranešama apie purvo lavinas, ypač vasaros metu – apskundė valdžią dėl to, kad ši neįspėjo vietos gyventojų apie artėjančią purvo laviną, kuri 2000 m. nusiaubė Tyrnyauzo miestą. Pareiškime taip pat buvo skundžiamas evakuacijos veiksmų nesiėmimas ir pagalbos ypatingais atvejais politikos neįgyvendinimas bei, jau po katastrofos, atsisakymas pradėti ikiteisminį tyrimą.

3. Konvencijos straipsnis draudžia kankinimus, nežmonišką ir žeminantį orumą elgesį bet kokiais atvejais, netgi tarptautinės kovos su terorizmu kontekste.

Valstybės privalo imtis prevencinių priemonių priimdamos įstatymus, kuriuose veiksmai, pažeidžiantys 3. straipsnį, laikomi nusikaltimu, bei atlikdamos išsamius tyrimus, kai kyla įtarimų dėl kankinimų ar nežmoniško ir žeminančio orumą elgesio.

Apsauga nuo kankinimų yra visuotinai pripažintas ir neabejotinas tarptautinės teisės principas; šiuo tikslu Europos Taryba ir Jungtinių Tautų Organizacija priėmė atitinkamas konvencijas (pvz., Europos Tarybos konvencija prieš kankinimą, Europos Tarybos konvencija dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis).

3. straipsnis:

Niekas neturi teisės kankinti žmogų arba žeminti jo garbę ir orumą.

Kankinimo uždraudimas

PRAKTIKOJE

kankinimų draudimas yra dažnai susijęs su...

... **policijos brutalumu apklausos metu**: tardymo metodai, naudojami teisėsaugos institucijų, turi nepažeisti 3. straipsnyje garantuojamų teisių.

2007 m. Teismas pripažino 3. straipsnio pažeidimą byloje *Mammadov prieš Azerbaidžaną*. Sardor Jalaloglu Mammadov, Azerbaidžano demokratinės partijos generalinis sekretorius (viena iš opozicinių partijų, kuri laikė 2003 m. prezidento rinkimus suklastotais), buvo sulaikytas ir 2003 m. gruodžio 18 d. perduotas į policijos areštinę. Teismas nustatė, kad Mammadov ten buvo kankinamas, o valdžios institucijos nesiėmė efektyvių veiksmų atlikdamos tyrimą dėl jo nusiskundimų.

... **ekstradicija ir deportacija**: Teismas gali pripažinti 3. straipsnio pažeidimą, jeigu kažkieno ekstradicija ar deportacija į kitą valstybę kelia realią grėsmę, kad žmogus bus kankinamas.

2008 m. Teismas byloje *Saadi prieš Italiją nustatė*, kad buvo pažeistas 3. straipsnis. Ši byla buvo susijusi su galima Nassimo Saadi deportacija į Tunisą, kur, jo teigimu, jam nedalyvaujant procese, jis buvo nuteistas 20 metų laisvės atėmimo bausme už dalyvavimą teroristinėje organizacijoje, veikiančioje taikos metu, ir terorizmo skatinimą. Teismas pripažino, kad sprendimas deportuoti N. Saadi pažeidė 3. straipsnį.

4. Konvencijos straipsnis draudžia vergiją, katorgą bei priverčiamąjį ir privalomąjį darbą. Draudimas taip pat apima ir prekybą žmonėmis.

Atskiros valstybės privalo turėti teisės aktus, kurie užtikrina efektyvią apsaugą nuo tokių veiksmų.

4. straipsnis:

Niekas negali būti laikomas vergijoje ar nelaisvėje ar būti verčiamas dirbti priverčiamąjį ar privalomąjį darbą.

Vergijos ir priverčiamąjo darbo uždraudimas

PRAKTIKOJE vergijos ir priverčiamąjo darbo draudimas apima...

... darbininkų, dirbančių namuose, apsaugą: valstybės turi imtis veiksmų siekdamas apsaugoti šiuos asmenis nuo vergijos.

2005 m. Teismas pripažino 4. straipsnio pažeidimą byloje *Siliadin prieš Prancūziją*. Siwa-Akofa Siliadin savo pareiškimė nurodė, kad Prancūzijos baudžiamoji teisė neužtikrina jai būtinos apsaugos prieš „katorgą“, kurioje turėjo gyventi, arba bent jau apsaugos prieš „priverčiamąjį ir privalomąjį“ darbą, kurį turėjo dirbti ir kuris praktiškai pavertė ją verge. Teismas pripažino, jog tuo metu Prancūzijoje galioję įstatymai neužtikrina pareiš-

kėjai efektyvios, įvertinant specifinę situaciją, kurioje ji atsidūrė, apsaugos prieš veiksmus, kurių auka ji tapo.

... veiksmus prieš prekybą žmonėmis: 2010 m. sausio mėn. Teismas pripažino 4. straipsnio pažeidimą byloje *Ranstsev prieš Kiprą ir Rusiją*, nurodydamas, kad Kipro ir Rusijos valdžios įstaigos nesugebėjo užtikrinti dvidešimties metų kabareto artistui pakankamą apsaugą prieš prekybą žmonėmis. Tai buvo pirmas Teismo sprendimas, susijęs su prekyba žmonėmis.

5. straipsnis:

Kiekvienas asmuo, kuris buvo sulaikytas, turi teisę žinoti, dėl ko yra sulaikytas ir kuo yra kaltinamas.

Sulaikytasis turi teisę būti skubiai pristatytas teismui arba būti paleistas iki teismo proceso pradžios.

5. Konvencijos straipsnis siūlo įvairių būdų patikrinti, ar asmuo buvo sulaikytas nepažeidžiant teisės reikalavimų, bei apsaugoti žmones prieš savavališkai priimamus sprendimus dėl sulaikymo ir įkalinimo.

Valstybės taip pat yra įpareigos užtikrinti sulaikytiems asmenims procedūrinės garantijas; kiekvienas sulaikytasis turi būti kuo skubiau informuotas dėl tokio sprendimo priežasties ir turi teisę būti skubiai pristatytas teismui arba paleistas iki tol, kol neprasidės teismo procesas. Be to, kiekvienas, kuris buvo sulaikytas pažeidžiant teisės, garantuojamas 5. straipsnyje, turi teisę į žalos atlyginimą.

Teisė į *laisvę* ir *saugumą*

PRAKTIKOJE *teisė į laisvę ir saugumą* *yra taikoma...*

... **neteisėtai sulaikius**: Konvencija gina neteisėtai ar savavališkai sulaikytus asmenis.

2004 m. Teismas pripažino 5. straipsnio pažeidimą byloje *Frommelt prieš Lichtenšteiną*. 1997 m. Peter Frommelt buvo laikinai sulaikytas dėl pinigų iššvaistymo ir sukčiavimo. Pareiškėjas teigė, kad jo sulaikymo metu buvo pažeistos procedūrinės normos.

... **savavališkai sulaikius**: 2004 m. balandžio mėn. Teismas pripažino 5. straipsnio pažeidimą byloje *Assanidze prieš Gruziją*. Tengiz Assanidze buvo Batumio meras ir Adžarijos autonominės respublikos Aukščiausiosios Tarybos narys. Jis daugiau kaip trejus metus laikytas arešto sąlygomis po to, kai Gruzijos Aukščiausiasis Teismas 2001 m. jį išteisino. Teismas pripažino, kad jis buvo sulaikytas savavališku sprendimu ir kad valstybė privalo kuo greičiau užtikrinti jo paleidimą į laisvę. Tai buvo pirmasis Teismo sprendimas, kuriame buvo nurodoma valstybei kuo skubiau paleisti pareiškėją į laisvę.

8. Konvencijos straipsnis garantuoja privataus ir šeimos gyvenimo pagarbą, būsto neliečiamybę ir susirašinėjimo slaptumą.

Valstybė negali kištis į privatų asmens gyvenimą, bet kartu turi pareigą saugoti jo fizinį ir psichologinį vientisumą.

Europos Žmogaus Teisių Teismas „privataus ir šeimos gyvenimo“ apsaugos sąvoką interpretuoja pakankamai plačiai. 8. straipsnio pažeidimu yra laikoma užsieniečio deportacija; homoseksualių aktų, atliekamų abiejų pusių sutikimu, draudimas; valstybės atsisakymas leisti sulaikytam asmeniui dalyvauti artimojo laidotuvėse; valstybės atsisakymas nustatyti tėvystę tuo atveju, jeigu vaikas gimsta negyvas.

8. straipsnis:

Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.

Teisė į *privataus* ir *šeimos* gyvenimo gerbimą

PRAKTIKOJE

teisė į privataus ir šeimos gyvenimo pagarbą saugoma...

... publikuojant straipsnius, kai pažeidžiama teisė į privatų gyvenimą: žinomi asmenys ir karališkų šeimų nariai naudoja 8. straipsnį saugodami savo privatų gyvenimą nuo žiniasklaidos.

2004 m. Teismas pripažino 8. straipsnio pažeidimą byloje *von Hannover prieš Vokietiją*. Princesė Caroline von Hannover nesėkmingai kreipėsi į Vokietijos teismus prašydama uždrausti publikuoti nuotraukas, kurios pasirodė 1990 m. vokiškuose žurnaluose, laikydama, kad buvo pažeista jos teisė į privataus gyvenimo apsaugą ir jos atvaizdo naudojimo kontrolė. Teismas pripažino, kad kiekvienas, taip pat ir žinomi asmenys, turi teisėtus lūkesčius, kad bus saugomas jų privatus gyvenimas.

... pripažįstant vaiko globos teisę įvykus skryboms: valstybės turi imtis veiksmų tam, kad būtų įvykdyti teismų sprendimai, kurie užtikrina artimų santykių tarp vaikų ir tėvų puoselėjimą.

2006 m. Teismas pripažino 8. straipsnio pažeidimą byloje *Bajrami prieš Albaniją*. Agimas Bajrami pateikė skundą Teismui, nes negalėjo įvykdyti nacionalinio teismo sprendimo, kuriuo jam buvo pripažinta teisė auklėti dukrą, nes jo žmona išvežė ją į Graikiją. Pabrėždamas, jog Konvencija įpareigoja valstybes, kad šios pagal įsiteisėjusius nacionalinių teismų sprendimus imtųsi būtinų priemonių siekdamos sujungti tėvus su vaikais, Teismas pripažino, jog buvo pažeista teisė į šeimos gyvenimo pagarbą.

9. straipsnis saugo kiekvieno asmens teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę. Šios teisės yra neliečiamos, taip pat kaip teisė pakeisti religiją ar tikėjimą. Visos pripažintos religijos ir tikėjimai yra saugomi 9. straipsnio.

9. straipsnis:
Kiekvienas turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę.

Minties, sąžinės ir religijos laisvė

PRAKTIKOJE *teisė į minties, sąžinės ir tikėjimo laisvę apima...*

... teisė laisvai praktikuoti savo religiją: valstybės turi gerbti teises, ginamas 9. straipsnio.

1993 m. Teismas pripažino 9. straipsnio pažeidimą byloje *Kokkinakis prieš Graikiją*. Minos Kakkinakis, Jehovos liudytojas, buvo sulaikytas daugiau kaip 60 kartų už prozelitizmą.

... valstybės neutralumą: valstybės neturi teisės kištis į vidinius religinės bendruomenės reikalus.

2000 m. Teismas pripažino 9. straipsnio pažeidimą byloje *Hasan and Chaush prieš Bulgariją*. Pareiškėjai, buvęs vyriausiasis Mufti bulgarų musulmonų ir islamo mokytojas, apskundė Bulgarijos valdžios sprendimą dėl musulmonų bendruomenės lyderio ir statuso pakeitimo. Teismas nurodė, kad valstybė padarė neleistiną intervenciją į vidinę musulmonų bendruomenės organizaciją ir pažeidė teisę į tikėjimo laisvę.

10. straipsnis:

Kiekvienas turi teisę į atsakingą saviraiškos laisvę žodžiu ir raštu. Ši teisė apima laisvę turėti savo nuomonę, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas, taip pat spaudos laisvę.

10. Konvencijos straipsnis saugo teisę į saviraiškos laisvę – vieną pagrindinių demokratinės bendruomenės ramsčių.

Žiniasklaida reikalauja ypatingos apsaugos, nes jai tenka svarbiausias vaidmuo saugant saviraiškos laisvę.

Šis straipsnis garantuoja teisę kritikuoti, kelti hipotezes, vertinti ir turėti savo nuomonę.

Saviraiškos laisvė

PRAKTIKOJE saviraiškos laisvė apima...

... spaudos, radijo ir televizijos laisvę: be laisvos ir gausios spaudos nėra demokratinės visuomenės. Laisvė reikšti savo nuomonę, garantuojama 10. straipsnio, yra taikoma ir įžeidžiančiai, šokiruojančiai informacijai bei idėjoms, kurios neramina valstybę arba atitinkamą grupę asmenų. Valstybės turi pareigą ginti šią teisę.

2008 m. Teismas pripažino 10. straipsnio pažeidimą byloje *Lopes Gomes da Silva prieš Portugaliją*. Vicente Jorge Lopes Gomes da Silva, kuris tuo metu ėjo direktoriaus pareigas dienraštyje „Público“, buvo nuteistas už šmeižtą. Teismas nurodė, kad laisvė skleisti savo nuomonę yra ypač reikšminga spaudai, o dalyvaujančio viešajame gyvenime politiko atžvilgiu priimtinos kritikos ribos yra platesnės.

Palyginti: 2009 m. byloje „Times Newspapers Ltd“ prieš Jungtinę Karalystę (nr. 1 ir 2) Teismas nusprendė, kad laikraščio nubaudimas dėl įžeidžiančių straipsnių, kurie buvo archyvuojami internete, viešinimo, nepažeidė Konvencijos.

... valstybės pareigūnų saviraiškos laisvę: Konvencija saugo valstybės pareigūnus nuo jų saviraiškos laisvės ribojimo, atsižvelgdama į jų pareigą likti lojaliems, išskyrus ypatingus atvejus.

1995 m. Teismas nusprendė, kad buvo pažeistas 10. straipsnis byloje *Vogt prieš Vokietiją*. Pareiškėja teigė, kad jos atleidimas iš valstybės tarnautojo pareigų dėl politinės, kaip Vokietijos komunistų partijos (VKP) narės, veiklos pažeidė jos teisę į saviraiškos laisvę. Teismas pripažino, kad pareiškėjos atleidimas iš darbo buvo neproporcinga bausmė.

11. straipsnis:

Kiekvienas turi teisę į taikių susirinkimų laisvę, taip pat laisvę jungtis į asociacijas, įskaitant teisę steigti ir stoti į profesines sąjungas.

11. straipsnis saugo kiekvieno teisę į taikių susirinkimų ir demonstracijų laisvę, kaip ir teisę jungtis į asociacijas, steigti ir stoti į profesines sąjungas.

Valstybės turi pareigą imtis atitinkamų veiksmų siekdamas apsaugoti taikias, nepažeidžiančias teisės demonstracijas; nuostatos, reglamentuojančios demonstracijas viešuosiuose keliuose, neturi trukdyti piliečiams naudotis taikių susirinkimų laisve.

Susirinkimų ir asociacijos laisvė

PRAKTIKOJE *susirinkimų ir asociacijos laisvė apima...*

... teisę steigti ir stoti į asociacijas: valstybės privalo užtikrinti šią Konvencijos 11. straipsnio saugomą teisę.

2007 m. Teismas pripažino 11. straipsnio pažeidimą byloje *Ramazanova ir kiti prieš Azerbaidžaną*. Pareiškėjai įsteigė organizaciją pavadinimu „Pagalba benamių ir nesaugomų Baku gyventojų teisių apsaugai“ ir kelis kartus kreipėsi į atsakingą valdžios instituciją dėl organizacijos įregistravimo. Teismas nustatė, kad valstybės institucijos veiksmai, t. y. organizacijos įregistravimas gerokai praleidus įstatymo nustatytą terminą, prilygo asmenų teisės į susirinkimo laisvę pažeidimui.

... taikių susirinkimų laisvę viešose vietose (demonstracijos): valstybės turi garantuoti teisę į taikius susirinkimus. Siekiant apsaugoti viešąją tvarką, galima pagrįstai reikalauti asmenis prieš demonstracijas gauti viešosios valdžios leidimą, jei įstatymai numato tokią galimybę.

2007 m. Teismas pripažino 11. straipsnio pažeidimą byloje *Mkrtchyan prieš Armėniją*. Armėnui Mkrtchyanui buvo liepta sumokėti baudą už dalyvavimą demonstracijoje, vykusioje 2002 m. gegužės mėn. Pastebėdamas, kad tuo metu, kai vyko minėta demonstracija, Armėnijoje nebuvo demonstracijų organizavimo įstatyminio reglamentavimo, Teismas nusprendė, kad valstybės kišimasis į nuteistojo teisę į taikius susirinkimus buvo neteisėtas.

14. straipsnis:

Naudojimasis garantuojamomis Konvencijos teisėmis negali priklausyti nuo asmens lyties, rasės, odos spalvos, kalbos, religijos, politinių ar kitokių pažiūrų, tautinės ar socialinės kilmės, priklausymo tautinei mažumai.

12-ojo protokolo 1. straipsnis. Bendras diskriminacijos draudimas:

Viešojo valdžia negali nieko diskriminuoti dėl odos spalvos, lyties, kalbos, politinių ar religinių įsitikinimų ar kilmės.

Diskriminacijos draudimas yra ypač svarbus žmogaus teisių apsaugai. Jis yra glaudžiai susijęs su lygybės principu, pagal kurį visi gimsta ir lieka laisvi bei lygūs orumu ir teisėmis.

Diskriminacijos draudimą galima aptikti visose tarptautinėse žmogaus teisių apsaugos priemonėse.

Diskriminacijos draudimas

PRAKTIKOJE diskriminacijos draudimas taikomas...

... esant diskriminacijai dėl seksualinės orientacijos: valstybės turi užtikrinti, kad su visais asmenimis, nepriklausomai nuo jų seksualinės orientacijos, būtų elgiamasi vienodai.

2003 m. Teismas pripažino 14. straipsnio pažeidimą byloje *Karner prieš Austriją*. Siegmund Karner apskundė Austrijos nacionalinių teismų sprendimus, pagal kuriuos įstatymu garantuojama teisė nuomininko šeimos nariui gyventi kartu nuomojamame būste neapėmė homoseksualių porų.

... esant diskriminacijai dėl tautinės kilmės: valstybių pareiga yra garantuoti vienodą elgesį su visais, nepriklausomai nuo jų kilmės.

2007 m. Teismas pripažino 14. straipsnio pažeidimą byloje *D.H. prieš Čekiją*, kur buvo ginčijamas romų vaikų pervedimas į specialiąsias mokyklas.

... esant diskriminacijai dėl socialinės kilmės: valstybės turi užtikrinti lygybės principo laikymąsi bylose, susijusiose su kilme, ypač esant paveldėjimo santykiams.

2004 m. Teismas pripažino 14. straipsnio pažeidimą byloje *Pla ir Puncernau prieš Andorą*. Byla buvo susijusi su nacionalinio teismo sprendimais, kuriais buvo nuspręsta, kad Antoni Pla Puncernau, būdamas įvaikintas, negalėjo paveldėti savo motinos turto, nes negalėjo būti pripažintas „vaiku iš teisėtos ir bažnytinės santuokos“, kaip buvo numatyta jo motinos testamente.

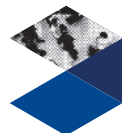

Pasiūlymas:

Šios užduotys reikalauja savarankiško darbo ir gali būti užduodamos namų darbams.

EŽTK *mano šalyje*

ŽMOGAUS TEISĖS ISTORINIAME KONTEKSTE

Kiekviena šalis turi nuosavą žmogaus teisių istoriją: pavyzdžiui, Vengrijoje buvo organizuoti keli baudžiauninkų sukilimai (1514/1710), kurie nulėmė teisės aktų, panaikinančių baudžiavą ir įvedančių spaudos laisvę, priėmimą 1848 m. Gerokai anksčiau, 1215 m., Anglijoje priimta Didžioji laisvių chartija (angl. „The Great Charter“) apribojo karaliaus valdžią. Paskutiniu metu Europoje galima pastebėti daugybę judėjimų už laisvę ir žmogaus teises.

▀ **Padalykite mokinius į grupes ir paprašykite, kad pasidomėtų žmonėmis, publikacijomis, meno kūriniais ir judėjimais, kurie turėjo įtaką žmogaus teisių vystymuisi Jūsų šalyje. Viena ar daugiau grupių gali aptarti kitų valstybių įtaką situacijai, susiklosčiusiai Jūsų valstybėje.**

Rezultatai gali būti panaudoti įvairiais būdais:

- ◆ kiekviena grupė gali pristatyti savo darbo rezultatus likusiems mokiniams
- ◆ kai kurie mokiniai gali parašyti esė apie vieną iš aspektų, aptartų jų grupiniame darbe

▀ **Suorganizuokite su savo klase parodą apie žmogaus teises, parodykite ją kitoms klasėms.**

ORGANIZACIJOS, GINANČIOS ŽMOGAUS TEISES

Visi esame atsakingi už žmogaus teisių laikymosi užtikrinimą ir jų skatinimą. Nepaisant to, kad kai kurios valstybės imasi tam tikrų veiksmų siekdamos apsaugoti žmogaus teises, šioje srityje taip pat veikia daug labai aktyvių nevyriausybinų organizacijų (NVO), kurios viso pasaulio mastu skatina, remia, vysto ir saugo žmogaus teises.

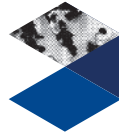
▀ **Paprašykite mokinių, kad sužinotų, kokios nevyriausybines organizacijos Jūsų šalyje užsiima žmogaus teisių apsauga.**

Kokie jų tikslai? Kokių veiksmų imasi? Kas yra jų nariai? Ar Jūsų regione yra organizacijų, ginančių žmogaus teises? Ar yra galimybė pakviesti jas į mokyklą?

Analizė ir savarankiškas darbas

TARPTAUTINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI DĖL ŽMOGAUS TEISIŲ

▀ **Apsvarstykite sąsajas tarp tarptautinių organizacijų, užsiimančių žmogaus teisių apsauga, ir tokio tipo organizacijų Jūsų valstybėje.**

Darbas grupėse. Tegul mokiniai išsamiai atsako į šiuos klausimus:

- ◆ Kada ir kodėl Jūsų valstybė įstojo į Europos Tarybą?
- ◆ Kada pasirašė ir ratifikavo Europos žmogaus teisių konvenciją ir jos protokolus?
- ◆ Kur slypi esminis skirtumas tarp Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos ir EŽTK?
- ◆ Kada Jūsų valstybėje buvo pasirašyta Visuotinė žmogaus teisių deklaracija?
- ◆ Kada ir kodėl Jūsų valstybė įstojo į Jungtinių Tautų Organizaciją?
- ◆ Ar Jūsų valstybė pasirašė ir kitus pagrindinius Jungtinių Tautų Organizacijos dokumentus, susijusius su žmogaus teisėmis?
- ◆ Kokie kiti tarptautiniai įsipareigojimai dėl žmogaus teisių buvo priimti Jūsų valstybėje?

- ◆ Kokios institucijos yra atsakingos už tai, kad žmonėms būtų užtikrinta galimybė naudotis Konvencijos garantuojamomis teisėmis ir laisvėmis?
- ◆ Ar turite galimybę aplankyti vieną iš jų?
- ◆ Kokios Jūsų valstybės konstitucijos nuostatos primena teises, apibrėžtas Konvencijoje?
- ◆ Kas yra teisėjas iš Jūsų valstybės Europos Žmogaus Teisių Teisme ir kokia yra jo darbo patirtis?
- ◆ Ar Jūsų valstybėje buvo bylų, kurias sprendė Europos Žmogaus Teisių Teismas? Jei taip, kokie buvo sprendimai?
- ◆ Kokių veiksmų imasi Jūsų valstybė, jei yra pažeidžiamos Konvencijos nuostatos?

▀ **Galima išskirti kitas Europos Tarybos konvencijas ir priemones, kurių ši imasi gindama žmogaus teises. Koks yra ryšys tarp Jūsų valstybės ir:**

- ◆ Europos žmogaus teisių konvencijos?
- ◆ Europos socialinės chartijos?
- ◆ Europos konvencijos prieš kankinimą?
- ◆ Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos?
- ◆ Europos komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija?

JŪSŲ ŠALIS IR EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ KONVENCIJA

▀ **Kokių pasekmių atsiranda dėl to, kad Jūsų valstybė yra ratifikavusi EŽTK? Kita užduotis reikalauja išplėtoti atsakymus į šiuos klausimus:**

- ◆ Kokioms institucijoms EŽTK turi įtaką?

Atvejo analizė – informacijos, kurią sužinojo mokiniai, pritaikymas

Trukmė:

30 minučių (susipažinti su situacija ir atsakyti į klausimą) ir 20 minučių (pataisyti ir diskutuoti).

Patarimas:

padalykite mokinius į mažas grupes (4–5 mokiniai). Paprašykite, kad susipažintų su užduotimi ir atsakytų į klausimus naudodamiesi šios brošiūros informaciniais lapeliais. Vėliau kiekviena grupė turi išsirinkti savo atstovą, kuris trumpai pristatys atsakymus.

Mary Williams

juvaizdis spaudoje

Mary Williams – visame pasaulyje žinoma aktorė. 2001 m. žurnalas „Star News“ pavišino straipsnių seriją, kuriuose kritikavo jos pasirodymą paskutiniame filme.

M. Williams apskundė žurnalą dėl šmeižto. Ginčijo tiek pavišintus straipsnius, tiek juose pasirodžiusias savo nuotraukas, kurios, aktorės teigimu, pažeidė jos privatumą.

Jos valstybės (Europos Tarybos narės) teismai nustatė, kad straipsniuose iš tikrųjų yra ižeidžiančių M. Williams pastabų ir liepė žurnalui sumokėti 7 000 eurų baudą. Kita vertus, teismai taip pat nusprendė, jog būdama žinoma asmenybė M. Williams turi priimti faktą, kad kiekvieną dieną pasirodo nuotraukų, vaizduojančių jos kasdienį gyvenimą.

Klausimai:

■ Mary Williams nori apskusti sprendimo dalį dėl nuotraukų pavišimo.

Ar ji gali kreiptis su šia byla į Europos Žmogaus Teisių Teismą? Jei taip, tai kokiu (-iais) Konvencijos straipsniu (-iais) turi pagrįsti savo skundą?

■ Žurnalas nori apskusti sprendimo dalį dėl baudos, kurią jam nurodė sumokėti nacionaliniai teismai.

Ar jis gali kreiptis į Europos Žmogaus Teisių Teismą? Jei taip, tai kokiu (-iais) Konvencijos straipsniu (-iais) turi pagrįsti savo skundą?

■ Parašyk trumpą (apie 20 eilučių) pareiškimą toliau pateiktu klausimu:

Ar yra žurnalistų raiškos laisvės apribojimų?

Atvejo analizė – informacijos, kurią sužinojo mokiniai, pritaikymas

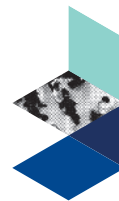

Trukmė:

30 minučių (susipažinti su situacija ir atsakyti į klausimą) ir 20 minučių (pataisyti ir diskusijai).

Patarimas:

padalykite mokinius į mažas grupes (4–5 mokiniai). Paprašykite, kad susipažintų su užduotimi ir atsakytų į klausimus naudodamiesi šios brošiūros informaciniais lapeliais. Vėliau kiekviena grupė turi išsirinkti savo atstovą, kuris trumpai pristatys atsakymus.

Taiki demonstracija

Iš vienintelio miesto parko nori padaryti automobilių stovėjimo aikštelę. Dešimt apylinkės gyventojų suorganizavo taikią demonstraciją prieš šiuos ketinimus, argumentuodami tuo, kad jiems būtina vieta, kur galima pailsėti ir kurioje jų vaikai galėtų žaisti.

Atvykusi policija liepė gyventojams baigti demonstraciją ir grįžti į namus, nes jie nėra gavę leidimo.

Demonstrantai atsisėdo ant žemės ir atsisakė įvykdyti policijos paliepimą. Policininkai perkėlė juos jėga, sužeisdami kelis demonstracijos dalyvius.

Klausimai:

- ▀ Ar buvo pažeistos pagrindinės demonstrantų teisės? Jei taip, tai kokios?
- ▀ Ar demonstrantai gali pateikti bendrą skundą Europos Žmogaus Teisių Teismui? Apibrėžk sąlygas, kurias jie turi įvykdyti, kad galėtų pateikti skundą.
- ▀ Kuriuo (-iais) Konvencijos straipsniu (-iais) remdamiesi jie galėtų pagrįsti savo skundą?

Atvejo analizė – informacijos, kurią sužinojo mokiniai, pritaikymas

Trukmė:

30 minučių (susipažinti su situacija ir atsakyti į klausimą) ir 20 minučių (pataisyti ir diskutuoti).

Patarimas:

padalykite mokinius į mažas grupes (4–5 mokiniai). Paprašykite, kad susipažintų su užduotimi ir atsakytų į klausimus naudodamiesi šios brošiūros informaciniais lapeliais. Vėliau kiekviena grupė turi išsirinkti savo atstovą, kuris trumpai pristatys atsakymus.

Lorenzo, jo skyrybos ir vaikai

Po 12 metų gyvenimo santuokoje Lorenzo pateikė skyrybų prašymą. Jo žmona neprieštarauja, bet nacionaliniam teismui reikia mažiausiai kelerių metų, kad galėtų priimti sprendimą dėl skyrybų.

Lorenzo norėtų puoselėti savo bendravimą su dviem vaikais, bet valstybės, kurioje gyvena, įstatymai šito neleidžia, kol vyksta skyrybų procesas.

Klausimai:

- ▀ Koku Konvencijos straipsniu galėtų pasinaudoti Lorenzo, norėdamas pakeisti susiklosčiusią situaciją?
- ▀ Aprašykite kelią, kurį turi „įveikti“ skundas, kad Lorenzo galėtų jį pateikti Europos Žmogaus Teisių Teismui.

Atvejo analizė – informacijos, kurią sužinojo mokiniai, pritaikymas

Trukmė:

30 minučių (susipažinti su situacija ir atsakyti į klausimą) ir 20 minučių (pataisyti ir diskusijai).

Patarimas:

padalykite mokinius į mažas grupes (4–5 mokiniai). Paprašykite, kad susipažintų su užduotimi ir atsakytų į klausimus naudodamiesi šios brošiūros informaciniais lapeliais. Vėliau kiekviena grupė turi išsirinkti savo atstovą, kuris trumpai pristatys atsakymus.

Roberto ir *sulaikymas*

1996 m. Roberto buvo nuteistas 20 metų laisvės atėmimo bausme už automobilių plėšimą ir vagystę. Prieš perkeliant jį į kalėjimą, kur turėjo atlikti paskirtą bausmę po nuosprendžio įsiteisėjimo, Roberto buvo laikomas areštinėje 6 mėnesius.

Roberto teigia, kad areštas buvo neteisėtas. Be to, skundžia sąlygas, kuriomis buvo laikomas ir kurias laiko žeminančiomis, bei nurodo, kad kalėjimo valdžia, prieš perduodant, skaitė jam adresuotus laiškus.

Klausimai:

- ▀ Ar buvo pažeistos pagrindinės Roberto teisės? Jei taip, tai kokios?
- ▀ Kokiais Europos žmogaus teisių konvencijos straipsniais jis turėtų pasinaudoti siekdamas apskūsti situaciją, kurioje atsidūrė?
- ▀ Kokiais kriterijais turėtų vadovautis Roberto teisininkas skūsdamas savo kliento kalnimo sąlygas?

Atvejo analizė – informacijos, kurią sužinojo mokiniai, pritaikymas

Trukmė:

30 minučių (susipažinti su situacija ir atsakyti į klausimą) ir 20 minučių (pataisyti ir diskutuoti).

Patarimas:

padalykite mokinius į mažas grupes (4–5 mokiniai). Paprašykite, kad susipažintų su užduotimi ir atsakytų į klausimus naudodamiesi šios brošiūros informaciniais lapeliais. Vėliau kiekviena grupė turi išsirinkti savo atstovą, kuris trumpai pristatys atsakymus.

Ivanas ir *deportacijos* galimybė

Būdamas kaimyninėje valstybėje (Europos Tarybos narėje) Ivanas buvo sulaikytas policijos. Kadangi jo dokumentai buvo nesutvarkyti, teismai nusprendė, kad jis turi būti deportuotas į šalį, iš kurios yra kilęs.

Ivanas nori apskusti šį sprendimą. Teigia, kad jis priklauso etninei mažumai, kuri yra diskriminuojama jo kilmės valstybėje, ir jeigu jis bus gražintas į tą valstybę, bus kankinamas, o galiausiai nužudytas viešosios valdžios arba sukilėlių.

Klausimai:

▣ Ar Ivanas gali kreiptis į Europos Žmogaus Teisių Teismą ir apskusti sprendimą dėl jo išsiuntimo atgal į valstybę, iš kurios yra kilęs? Koku (-iais) straipsniu (-iais) Ivanas gali pagrįsti savo skundą?

▣ Ar Ivanas gali pateikti skundą prieš savo kilmės valstybę?

Atvejo analizė – keitimasis nuomonėmis apie žmogaus teises ir jų aptarimas

Trukmė:

1–1,5 valandos.

Patarimas:

padalykite klasę į penkių ir šešių asmenų grupes ir perskaitykite toliau pateiktą scenarijų. Vėliau, naudodami pateiktus klausimus, pradėkite diskusiją.

Įsivaizduojama šalis

„Įsivaizduok, kad atradote naują, negyvenamą šalį, kurioje nėra jokių teisių ir principų. Tu ir kiti grupės nariai būsite naujakuriai šioje žemėje. Dar nežinai, kokį statusą ten turėsi.“

▀ **Kiekvienas mokinys turi sudaryti trijų teisių sąrašą, kurios, jo manymu, turi būti užtikrintos kiekvienam šios naujos valstybės nariui.**

Paprašykite mokinių palyginti sąrašus ir aptarti juos savo grupėse. Vėliau kiekviena grupė privalo nustatyti 10 teisių, kurias pripažins svarbiausiomis, sąrašą, sugalvoti pavadinimą naujai valstybei ir užrašyti ją kartu su 10 teisių dideliame popieriaus lakšte.

▀ **Kiekviena grupė pristato savo sąrašą likusiai klasei.**

Per pristatymą užrašykite visas teises bendrame sąraše, jeigu kartojasi, rašykite prie jų kryželį.

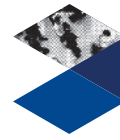
Kai visų grupių pasirodymas bus baigtas, paprašykite klasės nustatyti teises, kurios sutampa arba paneigia viena kitą.

- ◆ Ar galima kaip nors paaiškinti būtent tokių mokinių išvardytų teisių pasirinkimą?
- ◆ Ar galima sugrupuoti panašias teises?

▀ **Tolesni klausimai:**

- ◆ Ar atliekant užduotį pasikeitė teisių, kurias laikote svarbiausiomis, sąrašas?
- ◆ Ar yra teisių, kurias šiuo metu norėtumėte įrašyti į sąrašą?
- ◆ Ar žmogaus teisės yra universalios?
- ◆ Ar Jūsų regione yra organizacijų, kurios užsiima žmogaus teisių problematika?
- ◆ Kokie yra jų tikslai? Kokių priemonių imasi? Kas jos nariai?

Testas!

Patikrinkite savo žinias

1. Kuriais metais buvo priimta EŽTK?

- ◆ 1948
- ◆ 1950
- ◆ 1959

2. Kiek teisėjų tenka kiekvienai valstybei EŽTT?

- ◆ vienas
- ◆ priklauso nuo valstybės
- ◆ priklauso nuo bylos

3. Kas gali pateikti pareiškimą EŽTT?

- ◆ Europos Sąjungos piliečiai
- ◆ Europos Tarybos valstybių narių piliečiai
- ◆ kiekvienas asmuo, nepriklausomai nuo pilietybės

4. Koks yra terminas pateikti skundą EŽTT, kai buvo išnaudotos visos nacionalinės teisinės gynybos priemonės?

- ◆ iki 6 mėnesių nuo paskutinės instancijos nacionalinio teismo sprendimo
- ◆ iki 10 metų po bylos įvykių
- ◆ iki 1 metų po paskutinės instancijos nacionalinio teismo sprendimo

5. Kokia institucija stebi, ar valstybė vykdo EŽTT sprendimus?

- ◆ Europos Žmogaus Teisių Teismas
- ◆ žmogaus teisių komisaras
- ◆ Ministrų komitetas

6. Kuri valstybė nepasirašė ir neratifikavo EŽTK?

- ◆ Turkija
- ◆ Baltarusija
- ◆ Šveicarija

7. Kuri iš paminėtų temų jau buvo EŽTT sprendimo dalyku?

- ◆ nacionalinė apsauga
- ◆ cheminio susargdinimo rizika
- ◆ bioetika

8. Kiek valstybių, priklausančių Europos Sąjungai, nėra EŽTK šalys?

- ◆ 0
- ◆ 1
- ◆ 9

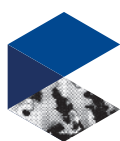
9. Kas privalo įgyvendinti EŽTT sprendimus, konstatuojančius Konvencijos pažeidimą?

- ◆ valstybės
- ◆ Ministrų komitetas
- ◆ EŽTT

10. Keliomis kalbomis galima parašyti skundą EŽTT?

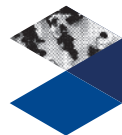
- ◆ 2
- ◆ 47
- ◆ kiekviena oficialiąja valstybių narių kalba

1. 1950
2. vienas teisējas
3. cilvēkas asmuo, nepriekšusomai nuo plietybės
4. iki 6 mēnesiū nuo paskutnēs instancijos nacionālino teisno sprendimo
5. Ministru komitetas
6. Baltarusija
7. chemio susargdimo rizika
8. 0
9. valstybės
10. cilvēka oficialiā valstību nariu kalba

Atakymai:

Kiti Europos Tarybos dokumentai, užtikrinantys žmogaus teises

Bėgant metams Europos Taryba parengė daugiau dokumentų, kuriuose rėmėsi Europos žmogaus teisių konvencijos garantuojamomis teisėmis.

▀ Europos socialinė chartija

Europos socialinė chartija (1961), jos Papildomasis protokolas (1988) ir pataisyta Europos socialinė chartija (1996) garantuoja pagrindines socialines teises. Labiausiai jos yra susijusios su įdarbinimo santykiais (pvz., diskriminacijos draudimas, profesinių sąjungų teisės, teisė į socialinę pagalbą), apsauga nuo skurdo ir socialinės atskirties bei teisė į tinkamą būstą.

▀ Europos konvencija prieš kankinimą

1987 m. Europos Taryba pasirašė Europos konvenciją prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą. Ši konvencija papildė Europos žmogaus teisių konvencijos garantuojamą apsaugą, nustatydamą Europos komitetą prieš kankinimą, kuris susideda iš nepriklausomų ir nešališkų ekspertų, vykstančių į įkalinimo vietas ir vertinančių, kaip elgiamasi su kalininiais.

▀ Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija

Tai pirmoji teisiškai privaloma konvencija, ginanti tautines mažumas. Apibrėžia principus, kurių ją ratifikavusios valstybės turi laikytis.

Į juos įeina lygiateisiškumo principas, priemonių siekiant išsaugoti ir vystyti kultūras taikymas, tapatybės, religijos, mažumos kalbos ir tradicijų apsauga.

▀ Europos komisija kovai su rasizmu ir netolerancija

Europos komisija kovai su rasizmu ir netolerancija buvo įkurta 1993 m. siekiant sustiprinti kovą su įvairių formų rasizmu, antisemitizmu ir netolerancija Europoje. Komisija vertina nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis naudojamų priemonių prieš paminėtus reiškinius efektyvumą ir remia jas visuose etapuose.

▀ Europos Tarybos konvencija dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis

Ši konvencija – tai kompleksinė sutartis, kurioje daugiausia dėmesio skiriama prekybos žmonėmis aukoms apsaugoti ir jų teisėms ginti. Be to, nustato prevencines priemones prieš prekybą žmonėmis ir prekyautojų žmonėmis persekiojimą. Ši konvencija taikoma nepriklausomai nuo to, kas yra auka ir kokia išnaudojimo forma (seksualinis išnaudojimas, priverčiamasis darbas ir pan.) buvo naudojama.

www.human-rights-convention.org
www.echr.coe.int
www.coe.int/socialcharter
www.cpt.coe.int
www.coe.int/monitoring
www.coe.int/ECRI
www.coe.int/commissioner

www.coe.int

Lietuvišką versiją parengė:

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ FONDAS
www.efhr.eu

www.human-rights-convention.org

Norėdamas sužinoti daugiau, apsilankyk puslapiuose:

Europos Taryba: www.coe.int

Europos Žmogaus Teisių Teismas: www.echr.coe.int

Teismo sprendimų įgyvendinimas: www.coe.int/execution